

Research Article

การเปลี่ยนผ่านนโยบาย “อำนาจอ่อน” สู่ “อำนาจแหลมคม” ของจีนในศตวรรษที่ 21

พรภวิษย์ หล้าพิระกุล

สำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ปารมิตา แซ่เตียว

สำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

The Transitional of China's “Soft Power” to “Sharp Power” Policy in the 21st Century

Pornpawis Lhaperakul

School of Sinology, Mae Fah Luang University

Corresponding author email: pornpawis.lha@mfu.ac.th

Paramita Saetio

School of Sinology, Mae Fah Luang University

Email: 6032401023@lamduan.ac.th

Received: July 24, 2021

Revised: October 18, 2021

Accepted: December 23, 2021

Published: December 30, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนผ่านนโยบายอำนาจอ่อนสู่อำนาจแหลมคม (Soft Power to Sharp Power) ของจีน และการเปลี่ยนผ่านของนโยบายอำนาจอ่อนสู่อำนาจแหลมคมของจีนนั้นส่งผลกระทบต่อความร่วมมือระหว่างจีนและประเทศปลายทางที่มีความร่วมมือหรือรับความช่วยเหลือจากจีนในด้านการเมือง เศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนอย่างไร และส่งผลกระทบต่อขยายอิทธิพลและภาพลักษณ์ที่ดีของจีนในปัจจุบันอย่างไร

ผลการศึกษวิจัยพบว่า การเพิ่มขึ้นของอำนาจต่อรองที่เหนือกว่าทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและการทหาร ประกอบกับความต้องการที่จะก้าวขึ้นมาเป็นประเทศมหาอำนาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนผ่านจากอำนาจอ่อนไปสู่อำนาจแหลมคม คือจากเดิมจีนมุ่งเน้น “การชักจูง” โดยใช้อำนาจอ่อนไปสู่การใช้ “อำนาจแหลมคม” ที่มีการตั้งเงื่อนไข บีบบังคับและบิดเบือนมากขึ้น โดยเริ่มต้นจีนจะมุ่งเน้นการช่วยเหลือและการสร้างความร่วมมือในเรื่องของการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีผ่านการเผยแพร่ภาษาและวัฒนธรรมจีนผ่านสถาบันขงจื่อและสื่อ มีการส่งเสริมบริษัทจีนให้ไปลงทุนในต่างประเทศผ่านการให้ความช่วยเหลือทางการเงินตามนโยบายข้อริเริ่ม “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” รวมถึงการพยายามเข้าซื้อและลงทุนในธุรกิจด้านสื่อในต่างประเทศมากขึ้นเพื่อเข้าไปมีอิทธิพลและบิดเบือนข้อมูลข่าวสารด้านลบของจีนและนำเสนอภาพลักษณ์ที่ดีของจีน โดยการดำเนินงานภายใต้วิธีการนี้ล้วนแฝงไปด้วยเงื่อนไขที่เอาเปรียบ บีบบังคับและบิดเบือน ซึ่งกระบวนการสำคัญนี้คือ ปรับภาพลักษณ์ สร้างความร่วมมือ มีอิทธิพลในเศรษฐกิจเพื่อไปสู่การครอบงำทางการเมืองที่สุด

คำสำคัญ: อำนาจอ่อน, อำนาจแหลมคม, สถาบันขงจื่อ, ประเทศจีน, ทวีปแอฟริกา

Abstract

The purpose of this study is to examine the transition of China's soft power policy to sharp power. How does China's transition from soft power to sharp power affect cooperation between China and countries that cooperate with or are supported by China in the political, economic, trade, and investment fields? And how does it affect the expansion of China's influence and good image?

The study shows that an increase in superior bargaining power in business, politics, and military, combined with a desire to become one of the world's great powers. China's earlier use of soft power, emphasizing "persuasion," has changed to the use of power with more conditions and coercion, known as "sharp power." From the beginning, China will focus on building a good image and promoting cooperation by spreading Chinese language and culture through the Confucius Institute and the media. Chinese enterprises will be encouraged to invest abroad in line with the "Belt and Road" Initiative through investment and financial support from the Chinese government. This will include increased efforts to buy and invest in foreign media companies to influence and distort negative Chinese information and project a positive image of China. Through this method, they are all hidden with advantageous conditions, coercion and perversion. Ultimately, this important process is to adjust the image, create cooperation and influence the economy to dominate politics.

Keywords: Soft Power, Sharp Power, Confucius Institute, China, Africa

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

หลังจากประเทศจีนปฏิรูปและเปิดประเทศ¹ ในปี ค.ศ. 1978 เศรษฐกิจของจีนได้มีการพัฒนาและเติบโตอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับช่วงต้นปี ค.ศ. 1990 ก่อนสิ้นสุดสงครามเย็น อำนาจด้านเศรษฐกิจและการทหารของประเทศจีนมีการเติบโตก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดด ต่อมาจีนได้พยายามขจัดความกังวลต่าง ๆ ของนานาประเทศผ่านการใช้การทูตเชิงวัฒนธรรมด้วยการส่งออกอำนาจอ่อนผ่านเครื่องมือที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ อาทิ "สถาบันขงจื้อ" เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ความรู้ทางด้านภาษาและวัฒนธรรมจีนไปยังประเทศต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการจัดตั้งสถาบันขงจื้อและสนับสนุนการเรียนการสอนภาษาจีนผ่านความร่วมมือต่าง ๆ มีครูอาสาสมัครชาวจีนเป็นผู้เผยแพร่ภาษาและวัฒนธรรมจีนดังกล่าว เปรียบดัง "สายลับ"

ในประเทศนั้น ๆ นอกจากนี้จีนยังได้มีการต่อยอดความร่วมมือเป็นวงกว้างมากขึ้น โดยเฉพาะด้านการเงิน การค้าและการลงทุนเพื่อช่วยเหลือในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ผ่านนโยบาย "ก้าวออกไป"² ในปี ค.ศ. 1998 และนโยบายข้อริเริ่ม "หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง" ในปี ค.ศ. 2013

การส่งออกนโยบายอำนาจอ่อนของจีนได้รับความสนใจอีกครั้งในปี ค.ศ. 2013 ภายใต้การนำของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง (Xi Jinping) โดยนโยบายดังกล่าวได้กลายเป็นนโยบายหลักที่ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการสร้างความร่วมมือระหว่างจีนกับนานาประเทศในหลากหลายด้านที่ครอบคลุม ผ่านนโยบายข้อริเริ่ม "หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง" ภายใต้แนวคิด "ห้าประสาน" ("一帶一路" 五通概念)³ (Saengtien, 2015) แม้จะเป็นการดำเนินนโยบายที่เน้นการสร้างสัมพันธไมตรีและมีการลงทุน

¹ "Reform and Opening Up" มุ่งเน้นปฏิรูปการเมืองและเศรษฐกิจภายในประเทศจีน โดยการเปิดรับทุนจากต่างประเทศเพื่อพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศอุตสาหกรรม

² "Going Out" Policy เป็นกลยุทธ์และนโยบายควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศที่ต่อยอดมาจากนโยบายการ "เชิญเข้ามา" ในช่วงของการปฏิรูปและเปิดประเทศ เพื่อให้ธุรกิจของจีนได้ไปลงทุนต่างประเทศเพื่อเรียนรู้และเพิ่มอำนาจการแข่งขันในระดับนานาชาติ โดยการสนับสนุนโดยรัฐบาลจีน

³ "Belt and Road" Initiative "Five concepts" เป็นแนวคิดภายใต้นโยบายข้อริเริ่ม "หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง" เพื่อให้เห็นของนโยบายดังกล่าวได้ชัดเจนขึ้น โดย "ห้าประสาน" ประกอบด้วย ประสานการเมือง (ร่วมมือไม่แทรกแซง) ประสานเศรษฐกิจการค้า (ขจัดอุปสรรคทางการค้า) ประสานการเงิน (ร่วมทุนและสร้างแหล่งเงินทุน) ประสานโครงสร้างพื้นฐาน (ประสานการเชื่อมต่อทางถนน ทางราง ทางน้ำและทางอากาศ) และประสานใจประชาชนเป็นหนึ่ง

เพื่อให้ความช่วยเหลือ ทว่าเป้าหมายและกลยุทธ์ของประเทศจีนนั้นค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและแนวคิดผู้นำ ความมุ่งมั่นตั้งใจในการที่จะบรรลุเป้าหมายให้ไวยิ่งขึ้น โดยการเร่งการขยายอิทธิพล เร่งสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและการเพิ่มขึ้นของอำนาจต่อรองที่เหนือกว่า ส่งผลให้นโยบายส่งออกอำนาจอ่อนของจีนเริ่มเปลี่ยนไปในทิศทางของการมีเงื่อนไขที่เพิ่มมากขึ้น เพิ่มแรงกดดันมากขึ้น รวมไปถึงข้อเสนอกับการเพิ่มขีดความสามารถเปรียบเทียบ แผลงไปด้วยการข่มขู่และบีบบังคับมากขึ้น (Tekasuk, 2018)

ทั้งนี้จะเห็นได้จากการขอทุนการศึกษาเพื่อศึกษาต่อที่ประเทศจีนผ่านสถาบันขงจื่อ นักเรียนทุนจะได้รับการยกเว้นค่าเทอม ค่าหอพักและได้รับค่าใช้จายรายเดือน โดยมีการรักษาคะแนนสอบวัดระดับ HSK และ HSKK ให้ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 180 คะแนนจาก 300 คะแนน ซึ่งเป็นเงื่อนไขในการรักษาสถานภาพนักเรียนทุน มีการตั้งเงื่อนไขว่าจะต้องเข้าสอบในระดับคะแนนที่สูงกว่ามาตรฐานของเกณฑ์คะแนนที่ผ่านให้มากขึ้น จากระดับ 5 ไปเป็นระดับ 6 ซึ่งสูงสุด โดยคะแนนจากผ่าน 180 คะแนน จะเป็น 220 คะแนน ถ้าหากไม่ผ่านจนได้คะแนนที่กำหนดก็ต้องสอบหลาย ๆ ครั้งจนกว่าจะผ่าน โดยการสอบในแต่ละครั้งจะมีค่าใช้จ่ายที่นักเรียนต้องรับผิดชอบในแต่ละครั้ง 1,500-2,500 บาท และหลังจากจบการศึกษาก็ต้องกลับมาเป็นอาจารย์สอนภาษาจีนในประเทศบ้านเกิดของตนเอง

ในกรณีของการสร้างความร่วมมือด้านการค้าการลงทุนกับประเทศขนาดเล็กและกำลังพัฒนาทั้งหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศในแอฟริกาและเอเชียกลางภายใต้กรอบนโยบายข้อริเริ่ม “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” ของจีน ผ่านการตั้งเงื่อนไขภายใต้ข้อสัญญาการละเว้นภาษีในการลงทุนให้แก่นักลงทุนชาวจีน การครอบครองที่ดินในพื้นที่ก่อสร้างยาวนานกว่า 50-99 ปี การนำเข้าอุปกรณ์ชิ้นส่วนในการก่อสร้างจะต้องมาจากประเทศจีน หรือผู้ดำเนินการก่อสร้างจะต้องเป็นชาวจีน เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้จากโครงการโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก เช่น การสร้างทางรถไฟความเร็วสูงในประเทศลาว ที่รัฐบาลลาวจะต้องให้จีนนั้นมีสิทธิอำนาจในการจัดการที่ดินตลอดระยะเส้นทางรถไฟความเร็วสูงมากกว่า 99 ปี เพื่อเห็นแก่ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศและผลประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจภายใต้เงื่อนไข

ที่ไม่เป็นธรรมก็ยอมที่จะเพิกเฉยต่อสถานการณ์ดังกล่าว โดยพยายามที่จะรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีกับจีนและหลีกเลี่ยงสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะทำให้จีนเกิดความไม่พอใจและถดถอยความร่วมมือหรือความช่วยเหลือด้านการค้าและการลงทุนออกไป (Olewe, 2021, 3 May)

จากกรณีดังกล่าวได้ส่งผลให้นักวิชาการด้านจีนศึกษา มองว่าภาพลักษณ์ที่ดีของจีนในช่วงต้นของการส่งออกนโยบายอำนาจอ่อนนั้นมีได้เป็นอย่างดีที่นานาชาติเข้าใจ และภาพลักษณ์ที่ดีของจีนนั้นใช้ได้เพียงระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น เพราะแท้ที่จริงแล้วในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจีนมีการวางแผนและมีการใช้อำนาจแหลมคมที่แยบยลมาตั้งแต่ต้นแล้ว (Shao, 2019) โดยในปัจจุบันได้ทำให้หลาย ๆ ประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วหวาดระแวง ต่อต้านและพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการสร้างความร่วมมือกับจีน ประกอบกับการกระจายอำนาจผ่านการจัดตั้งบริษัทสื่อของจีนในต่างประเทศ รวมถึงการเข้าซื้อกิจการสื่อในต่างประเทศเพื่อช่องทางในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็นกระบอกเสียงให้แก่รัฐบาลจีนในต่างประเทศก็มีจำนวนมากขึ้น เพราะชาวส่วนใหญ่แล้วเป็นชาวในด้านดีและสนับสนุนประเทศจีนทั้งหมด จึงเกิดความกังวลว่าการบิดเบือนของข่าวที่นำเสนอออกมานั้นจะเป็นภัยคุกคามและสร้างผลกระทบต่อความมั่นคงของโลก

ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการวิจัยมี ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาที่มา ความสำคัญและกระบวนการเปลี่ยนผ่าน นโยบายอำนาจอ่อนสู่อำนาจแหลมคมของจีนนั้นเป็นอย่างไร (2) เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนผ่านนโยบายอำนาจอ่อนสู่อำนาจแหลมคมของจีนนั้นส่งผลต่อประเทศที่ร่วมมือหรือรับความช่วยเหลือจากจีนในด้านการเมือง เศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนอย่างไร และส่งผลกระทบต่อการขยายอิทธิพลและภาพลักษณ์ที่ดีของจีนอย่างไร

ระเบียบวิธีและการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย ศึกษาการเปลี่ยนผ่านนโยบายอำนาจอ่อนไปสู่อำนาจแหลมคมของจีนในศตวรรษที่ 21 และเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมและทำการศึกษาจากเอกสาร ตำรา หนังสือ และบทความวิจัย บทความวิชาการ รวมถึงแหล่งข่าวที่

นำเชื่อถือที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป ทั้งนี้ขอบเขตของการวิจัยจะมุ่งศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนของการส่งออกนโยบายอำนาจอ่อนสู่อำนาจแหลมคมเท่านั้น คือประเด็นเกี่ยวกับสถาบันขงจื๊อของจีนในต่างประเทศ การค้าการลงทุนในแอฟริกาของจีน และการเข้าครอบงำสื่อในต่างประเทศของจีน โดยมีระยะเวลาการศึกษาวิจัย รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ตั้งแต่เดือนสิงหาคมปี พ.ศ. 2562 ถึงเดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. 2563

ทั้งนี้จุดประสงค์ของการศึกษาคือที่มาและความสำคัญของการเปลี่ยนผ่านนโยบายอำนาจอ่อนไปสู่อำนาจแหลมคมของจีนและผลกระทบต่อประเทศจีนและประเทศต่าง ๆ ที่มีความร่วมมือกับจีน โดยได้ให้ความสำคัญ 2 ประเด็น คือ (1) กระบวนการเปลี่ยนผ่านการส่งออกนโยบายอำนาจอ่อนสู่อำนาจแหลมคม (2) ผลกระทบจากการเปลี่ยนผ่านของนโยบายอำนาจอ่อนสู่อำนาจแหลมคม โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นย่อย คือ 1) ผลกระทบต่อความร่วมมือในการลงทุนระหว่างจีนกับประเทศในแอฟริกา 2) ข้อสังเกตว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงและข้อกำหนดในความร่วมมือของสถาบันขงจื๊อในต่างประเทศ และ 3) การพยายามปรับภาพลักษณ์ของจีนในระดับนานาชาติ โดยการลงทุนและเข้าซื้อสื่อเพื่อสร้างการบิดเบือนและอิทธิพลในสื่อต่างประเทศ โดยได้กำหนดตัวแปรในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

รูปที่ 1 กรอบการวิจัย (Research framework)

ทั้งนี้ได้มีการตั้งข้อสมมุติฐานในการวิจัยไว้ 2 ข้อ คือ

สมมติฐานข้อที่ 1 การเปลี่ยนผ่านนโยบายอำนาจอ่อนไปสู่อำนาจแหลมคมของจีนทำให้ความเชื่อมั่นที่นานาชาติมีต่อจีนนั้นลดลง ความร่วมมือระหว่างจีนกับนานาชาติลดลง และมีการต่อต้านจีนรอบด้านมากขึ้น

สมมติฐานข้อที่ 2 การเปลี่ยนผ่านนโยบายอำนาจอ่อนไปสู่อำนาจแหลมคมของจีนนั้นส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความเชื่อมั่นของนานาชาติที่มีต่อจีน แต่นานาชาติเลือกที่จะเพิกเฉยต่อประเด็นดังกล่าว ไม่ได้คิดว่าการเปลี่ยนผ่านนโยบายอำนาจอ่อนไปสู่อำนาจแหลมคมเป็นภัยคุกคามร้ายแรงและยังคงร่วมมือกับจีนต่อไปโดยมุ่งเน้นผลประโยชน์แห่งชาติและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นสำคัญ

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อำนาจอ่อน (Soft Power)

แนวคิดเรื่องอำนาจอ่อนหรือ “Soft Power” ได้รับความนิยมหลังจากที่ Nye (2004) ได้พัฒนาแนวคิดเรื่องอำนาจอ่อนและตีพิมพ์หนังสือในช่วงยุค 90 โดยนิยามว่าอำนาจอ่อนนั้นเป็นความสามารถในการดึงดูดใจ การโน้มน้าวให้ผู้อื่นต้องการหรือยอมรับในสิ่งที่เราต้องการโดยปราศจากการใช้กำลัง และด้วยแนวความคิดดังกล่าวได้รับความนิยมมากขึ้น คำนิยามถูกขยายความออกไปในหลายทิศทาง ส่งผลให้ความหมายและความเข้าใจที่มีต่อแนวคิดดังกล่าวนั้นบิดเบือนและคลาดเคลื่อนไป ขณะเดียวกัน Lukes (1974) ได้อธิบายเรื่องของอำนาจไว้ในหนังสือ “Power: A Radical View” โดยนิยามว่าอำนาจอ่อนนั้นหมายถึง การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างแรงจูงใจของผู้ถูกเปลี่ยนแปลง และความสนใจที่ถูกเปลี่ยนแปลงไปนั้นจะต้องมีความน่าสนใจเทียบเท่าหรือมากกว่าความสนใจที่ถูกเปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้จะต้องมีการสร้างแรงจูงใจอย่างต่อเนื่องจึงจะสามารถจูงใจอีกฝ่ายได้สำเร็จ (Young, 1978)

ภายหลังแนวคิดอำนาจอ่อนมีความสำคัญต่อการวางกลยุทธ์ของประเทศอย่างมาก โดยนำจุดเด่นของแนวคิดอำนาจอ่อนมาปรับใช้ผสมผสานเข้ากับแนวคิดและกลยุทธ์เดิม ดังนั้นอำนาจอ่อนอาจไม่ได้แตกต่างไปจากอำนาจที่เกิดจากการผสมผสานของสองอำนาจหลักมากนัก การอาศัยการสร้างความร่วมมือ การดึงดูดและชักชวนของแนวคิดอำนาจอ่อนและการมีอิทธิพล ครอบงำของอำนาจที่เกิดจากการผสมผสานนั้นมีความแยบยลอย่างมากจึงทำให้มองเห็นได้ยาก แม้ว่าจะมีการตีกรอบ สร้างทางเลือกให้ สร้างเงื่อนไขและข้อตกลงระหว่างกันที่อาจทำให้ประเทศอื่น ๆ ไม่พึงพอใจ

มากนัก แต่การมีโอกาสในการตัดสินใจและได้ในสิ่งที่ปรารถนาอยู่อาจเป็นหนึ่งในสาเหตุที่ประเทศอื่น ๆ ไม่สามารถรับรู้ได้ว่าแท้จริงแล้วประเทศดังกล่าวกำลังส่งออกอำนาจใด และมีเจตนาหรือจุดประสงค์ใดในการเข้ามาสร้างความร่วมมือหรือช่วยเหลือประเทศนั้น ๆ

นอกจากนี้ Singh (2018) ได้อธิบายว่าอำนาจอ่อนเป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางของนโยบายที่ประเทศต่าง ๆ สามารถนำมาปรับใช้เพื่อให้บรรลุผลที่ต้องการผ่านการตั้งดูมากกว่าการบีบบังคับ โดยอำนาจอ่อนสามารถแบ่งแรงดึงดูดออกได้เป็น 2 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 คือ แรงดึงดูดระดับสังคม เป็นการใช้ความสามารถ วิสัยทัศน์ และพลังการสื่อสารในการดึงดูดผู้คน

ระดับที่ 2 คือ แรงดึงดูดระดับชาติ เป็นการดึงดูดผ่านวัฒนธรรม ค่านิยมทางการเมือง และนโยบายการต่างประเทศ

การอาศัยเพียงอำนาจใดอำนาจหนึ่งไม่เพียงพอที่จะทำให้สามารถบรรลุผลตามต้องการได้ ประกอบกับภายหลังรัฐบาลเผด็จการ เช่น ประเทศจีนและรัสเซียมีการใช้กฎเกณฑ์ของตนเองในการกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติที่มากขึ้น จึงกลายเป็นจุดกำเนิดของแนวคิดอำนาจแหลมคม แม้จะไม่มีการใช้อำนาจแข็งโดยตรง แต่มีการใช้เล่ห์เหลี่ยม การโฆษณาชวนเชื่อ การกลั่นแกล้งและการคุกคามข่มขู่ เพื่อกำหนดให้เป็นไปตามเจตจำนงของตน การกระทำต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นอำนาจแหลมคมที่ช่วยให้ระบอบเผด็จการสามารถบังคับและจัดการกับความเห็นในต่างประเทศได้ โดยการส่งออกอำนาจแหลมคมของจีน หรือที่เรียกว่า “China Threat 3.0” นอกจากนี้จะอาศัยระดับเศรษฐกิจและกองกำลังป้องกันที่ใหญ่เป็นอันดับสองของโลกแล้วยังอาศัยสิ่งอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น ภาษาและวัฒนธรรม สถาบันการศึกษา การเข้าควบคุมสื่อและอำนาจทางการเมือง เป็นต้น การประกาศผ่านช่องทางทางทหารทูตที่ชัดเจนในกรณีที่มีการข่มขู่และการละเมิดการปรับปรุงกฎหมายเพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามสามารถเจาะเข้าไปในองค์กรและระบบ และการจัดสรรเงินเพื่อเพิ่มขีดความสามารถและทรัพยากรให้เพียงพอต่อการตอบโต้กับ

กลยุทธ์อาจเป็นแนวทางในการช่วยให้ประเทศอื่น ๆ สามารถรับมือและตอบโต้พลังอำนาจแหลมคมของจีนได้

อำนาจแหลมคม (Sharp Power)

ต่อมาในปี ค.ศ. 2017 แนวคิดอำนาจแหลมคมหรือ “Sharp Power” ถูกนิยามขึ้นโดย Walker (2018) ในรายงานของ National Endowment For Democracy (NED) หรือ CIA ภาคพลเรือนและตีพิมพ์ใน Journal of Democracy เรื่อง “What Is ‘Sharp Power’?” ไว้ว่า เป็นแนวคิดที่แฝงไปด้วยความมีอิทธิพลของระบอบเผด็จการที่ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนในกรอบแนวคิดอำนาจอ่อนของ Nye (2004) เปรียบเสมือนเข็มฉีดยาหรือปลายกริชของประเทศหนึ่งที่จะเข้าถึงสภาพแวดล้อม การเมืองและข้อมูลข่าวสารเพื่อกระตุ้นหรือสร้างความแตกแยกในประเทศเป้าหมาย (IPD Forum, 2019, 22 April) แต่ทว่าแนวคิดดังกล่าวนำเอาแนวคิดและวิธีการของอำนาจอ่อนมาผสมผสาน ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับแนวคิดอำนาจอันชาญฉลาด (Smart Power) และอำนาจทางเศรษฐกิจ (Sticky Power) เป็นอย่างมาก (Ludwig, 2017) การแทรกซึมเข้าไปมีอิทธิพลต่อประเทศเป้าหมายจึงไม่ได้รับการต่อต้านหรือดูน่าเกรงขามเท่ากับการใช้อำนาจแข็ง ส่งผลให้การดำเนินการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศและด้านอื่น ๆ เป็นไปอย่างง่ายดายมากยิ่งขึ้น เนื่องจากสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมตามเวลาและสถานการณ์ และ Mead (2009) ยังเห็นว่าอำนาจทางเศรษฐกิจสามารถดึงดูดความสนใจของประเทศอื่นได้ แต่อาจจะไม่เพียงพอที่ทำให้ประเทศอื่นเข้ามาติดกับดักได้ การรวมอำนาจแข็งและอำนาจอ่อนเข้าด้วยกันอย่างอำนาจแหลมคมและอำนาจอันชาญฉลาดจึงจะเป็นอำนาจที่มีประสิทธิภาพ (Kantalak, 2012)

ต่อมา Shao (2019) ได้นำเสนอเรื่องของอำนาจแหลมคมว่า อำนาจแหลมคมนั้นเริ่มต้นจากความแตกต่างระหว่างระบอบเผด็จการกับระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นปัญหาที่มีมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 ประกอบกับอำนาจแหลมคมมีการผสมผสานของอำนาจอ่อน ทำให้ประเทศอื่น ๆ รู้สึกถึงการบีบบังคับได้ยากมากยิ่งขึ้น อาทิ สถาบันขงจื้อที่ถูกยอมรับว่าเป็นเครื่องมือในการส่งออกอำนาจอ่อนของจีน แม้ว่าความจริง

อาจเป็นอำนาจแหลมคม การเผยแพร่วัฒนธรรมไปทั่วโลกนั้น เป็นขั้นตอนแรกของการเผยแพร่บรรทัดฐานระหว่างประเทศใหม่และเป็นการเตรียมตัวให้พร้อมกับการก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจในระเบียบโลกใหม่

ในปี ค.ศ. 2013 ประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ได้กระตุ้นแนวคิดหมวดหมู่และรูปแบบใหม่ของการสื่อสารระหว่างจีนกับประเทศอื่น ๆ ผ่านการบอกเล่าเรื่องราวของจีน ซึ่ง “Chinese Dream” เป็นเรื่องเล่าในยุคของ สี จิ้นผิง นอกจากนี้จะมีเป้าหมายเพื่อฟื้นฟูชาติจีนครั้งยิ่งใหญ่แล้ว ยังสื่อให้เห็นว่าเป็นความฝันของมนุษยชาติอีกด้วย หรือ “ชุมชนที่มีร่วมกันสำหรับมวลมนุษยชาติ” (人类命运共同体)⁴ การเพิ่มขึ้นของสันติภาพและความรับผิดชอบในการปกครองโลกส่งผลให้จีนได้รับความเคารพในการเมือง วัฒนธรรม และค่านิยมจากประเทศอื่น แม้ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการเติบโตและพัฒนาของจีน ทั้งยังเป็นการส่งเสริมสันติภาพและความเจริญรุ่งเรืองของมวลมนุษยชาติ แต่บรรทัดฐานที่ไม่สมบูรณ์และความไม่สอดคล้องกันระหว่างสิ่งที่กล่าวอ้างกับสิ่งที่กระทำจริงไปถึงนโยบายภายในประเทศและนโยบายต่างประเทศ ส่งผลให้หลาย ๆ ประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในฝั่งตะวันตกมองว่าการเผยแพร่ภาษา วัฒนธรรมและบรรทัดฐานอื่น ๆ ของจีนเป็นการแทรกซึมเข้าไปในประเทศปลายทางและไม่ได้รับการตอบรับที่ดีเท่าที่ควร

โดย Hanouna et al. (2019) ยังได้อธิบายว่าความสามารถของอำนาจแหลมคมคือ การเจาะหรือแทรกซึมเข้าไปยังสภาพแวดล้อมทางการเมืองและข้อมูลในประเทศเป้าหมาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อบิดเบือนข้อมูลและสร้างความสับสนให้กับผู้คนในประเทศปลายทาง ใช้ประโยชน์จากการเลือกตั้ง

⁴ “Human community with a shared future” เป็นแนวคิดที่ถูกนำเสนอโดยประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ในปี ค.ศ. 2018 เป็นแนวคิดใหม่ของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐ และเป็นแนวทางในการดำเนินการตามแผนของโครงการข้อริเริ่ม “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” สถาบันขงจื้อ และธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย

ที่เปิดกว้างและสื่อที่เสรีในการสร้างความตึงเครียดและความแตกแยก แม้ว่าอำนาจแหลมคมจะตรวจพบได้ยาก แต่เมื่ออยู่ในบริบทดังกล่าวทำให้อำนาจแหลมคมเติบโตได้ยากเช่นกัน

ผลการวิจัย

ประเทศจีนได้มีการใช้ประโยชน์และดำเนินนโยบายใช้ส่งออกนโยบายอำนาจอ่อนมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 90 คือในช่วงของการสู้รบระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่นำโดย เหมา เจ๋อตง และพรรคก๊กมินตั๋งที่นำโดย ชุน ยัตเซ็น ซึ่งในช่วงแรกของนโยบายการส่งออกอำนาจอ่อนของจีนถูกใช้โดยฝั่งคอมมิวนิสต์ที่มี เหมา เจ๋อตง เป็นผู้นำ เน้นการเผยแพร่ของการสู้รบเพื่อประชาชนและการรักชาติ (Kruarattikan, 2008) ต่อมาในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ได้มุ่งเน้นการส่งออกภาษาและวัฒนธรรมจีนเป็นหลัก เนื่องจากจีนต้องการปรับและแก้ไขภาพลักษณ์ที่นานาประเทศมองว่าจีนเป็นภัยคุกคาม⁵ โดยการใช้การทูตเชิงวัฒนธรรมเป็นตัวช่วย ซึ่งสถาบันขงจื้อถือเป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญในการส่งออกวัฒนธรรมของจีนที่จะช่วยให้นานาชาติรู้จักและเข้าใจจีนมากยิ่งขึ้น แต่ในปัจจุบันรูปแบบการส่งออกนโยบายของจีนได้มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยเปลี่ยนทิศทางของนโยบายการส่งออกอำนาจอ่อนที่เน้นภาษาและวัฒนธรรมในการปรับภาพลักษณ์ที่ดีของจีน ไปเป็นการมุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือในด้านการค้าและการลงทุนเพื่อครอบงำเศรษฐกิจในประเทศนั้น ๆ เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและขยายอิทธิพลทางการเมือง ซึ่งจะส่งผลให้จีนได้ก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจที่โลกมากขึ้น มีฐานเสียงในองค์กรระหว่างประเทศมากขึ้นและกลายเป็นหนึ่งในประเทศมหาอำนาจของโลกที่แข็งแกร่งอย่างสมบูรณ์

⁵ “China Threat” คือหนึ่งแนวคิดที่ถูกนำเสนอโดยชาติตะวันตกอย่างอเมริกาและประเทศเพื่อนบ้านของจีนอย่างญี่ปุ่น ที่มองว่าการเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจของจีนที่อยู่ภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีนนั้นมีอันตราย และเกรงว่าจีนนั้นจะใช้อำนาจทางเศรษฐกิจครอบงำนานาประเทศโดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาในเอเชียและแอฟริกา จนสร้างผลกระทบต่อเสถียรภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ ซึ่งแนวคิดนี้เป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนแนวคิดเรื่องของอำนาจแหลมคม ที่เน้นการตั้งเงื่อนไขและบีบบังคับผ่านความร่วมมือทางเศรษฐกิจอีกด้วย

รูปแบบการใช้ Soft Power ของจีนในปัจจุบัน

การส่งออกวัฒนธรรมนั้นอาจช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ ความเข้าใจและค่านิยมได้ แต่การอาศัยเพียงแค่การส่งออก วัฒนธรรมนั้นอาจไม่สามารถสร้างอำนาจอ่อนได้โดยตรงหรือ อาจไม่เพียงพอต่อการสร้างความร่วมมือ ความไว้วางใจ และดึงดูดให้ประเทศต่าง ๆ เกิดความต้องการที่จะสร้างความร่วมมือได้ ส่งผลให้ภายหลังจีนได้มีการนำเอาอำนาจอ่อนมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการวางยุทธศาสตร์ และมีการดำเนินการในรูปแบบที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้นโยบายที่จีนได้ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันนั้นจะให้ความสำคัญกับการทูตเพื่อการลงทุน เช่น การทูตเศรษฐกิจ⁶ บรรษัทการทูต⁷ เป็นต้น เพื่อให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม การมีส่วนร่วมในเวทีต่างประเทศ และการสร้างความร่วมมือแบบพหุภาคี (Saengtien, 2015) มากกว่าการส่งออกแค่วัฒนธรรมเหมือนในอดีต ซึ่งดูเหมือนว่าการตัดสินใจของจีนนั้นถูกต้อง

หลังจากที่จีนได้เลือกดำเนินนโยบายที่เน้นไปในรูปแบบของการทูต การให้ความช่วยเหลือและการสร้างความร่วมมือทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคี ทำให้จีนได้รับการยอมรับจากนานาประเทศมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะจีนจะดำเนินการนโยบายใดหรือมีการสร้างความร่วมมือทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลกต่างก็ได้รับความสนใจและเป็นที่ยอมรับของจากหลาย ๆ ประเทศ เช่น การนำเสนอสนธิสัญญาความร่วมมือ “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” ที่เป็นการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้รับการตอบรับที่ดีและได้รับความสนใจจาก 70 กว่าประเทศใน 3 ทวีป คือ เอเชีย ยุโรป และแอฟริกา ต่อมาในปี ค.ศ. 2019 จีนได้ขึ้นเป็นอันดับหนึ่งทางด้าน การทูตและกลายเป็นประเทศที่มีการจัดตั้งสถานทูต-กงสุลมากที่สุดในโลก (Parichat, 2019) นอกจากนี้จีนยังมีอิทธิพลและบทบาทบนเวทีโลกที่เพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะ บทบาทในองค์กรระหว่างประเทศ เช่น การเข้าไปมีบทบาทในการ

สนับสนุนองค์การอนามัยโลกในช่วงของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยการสนับสนุนเงินในการจัดการปัญหาโรคโควิด-19 มากกว่า 5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ที่ได้ถอดถอนความช่วยเหลือไปในสมัยสุดท้ายของประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าประเทศจีนนั้นสามารถใช้อำนาจอ่อนรวมถึงอำนาจเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถปรับภาพลักษณ์จากประเทศยากจน ประเทศที่เป็นภัยคุกคาม ให้มา มีภาพลักษณ์ที่ดี เป็นประเทศที่เป็นมิตรและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ได้ในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจีนขึ้นมาเป็นหนึ่งในประเทศมหาอำนาจของโลกแล้ว แต่นโยบายอำนาจอ่อนที่จีนกำลังส่งออกอยู่ในปัจจุบันนั้นก็ยังเป็นที่สงสัยของหลาย ๆ ประเทศอยู่ เนื่องจากท่าทีที่แสดงออกและวิธีการดำเนินการหรือแก้ไขปัญหาบางประการของจีน ความแข็งแกร่งของจีนในการแสดงออกในการปราศรัยในที่สาธารณะของผู้นำจีน รวมถึงข่าวและงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการช่วยเหลือของจีนในประเทศต่าง ๆ ที่เริ่มมีปัญหามากขึ้น ทำให้หลาย ๆ ประเทศรับรู้ได้ถึง ความเปลี่ยนแปลงและสิ่งที่แฝงอยู่ภายใต้ในนโยบายอำนาจอ่อนที่จีนกำลังส่งออกในปัจจุบัน

การเปลี่ยนผ่านนโยบายการส่งออกจากอำนาจอ่อนสู่อำนาจแหลมคมของจีน

แม้ว่าอำนาจแหลมคมจะเป็นแนวคิดที่ถูกนิยามขึ้นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา แต่ Nye (2004) ได้แสดงความคิดเห็นถึงอำนาจแหลมคมว่าเป็นแค่เพียงคำศัพท์ใหม่ที่อธิบายถึงภัยคุกคามแบบเก่า เนื่องจากการคุกคามนั้นเริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่ในศตวรรษที่ 20 โดยมีสาเหตุจากความแตกต่างระหว่างระบอบประชาธิปไตยและระบอบเผด็จการ ซึ่งจีนและรัสเซีย (สหภาพโซเวียต) เป็นประเทศแรกที่พยายามสร้างความเสื่อมเสียให้กับระบอบประชาธิปไตยด้วยการสร้างข่าวลอมและทำให้ประเทศเป้าหมายเกิดการหยุดชะงักทางสังคม (Shao, 2019) และยังคงเกิดขึ้นต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เนื่องด้วยปัจจุบัน

⁶ “Economic Diplomacy” มุ่งเน้นในการเจรจาและส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ซึ่งครอบคลุมทั้งการค้า การลงทุนและการเงิน

⁷ “Enterprise Diplomacy” เป็นการต่อยอดจาก การทูตเศรษฐกิจ มุ่งเน้นการใช้บรรษัทข้ามชาติและรัฐวิสาหกิจของจีนเป็นตัวแทนในการ

สร้างความร่วมมือในด้านการค้าการลงทุน โดยมีรัฐบาลสนับสนุนในเรื่องของนโยบายและเงินทุน

โลกมีความเปิดกว้างและมีอิสระเสรีในการติดต่อสื่อสารและรับข้อมูลข่าวสาร ประกอบกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้การใช้อำนาจแหลมคมนั้นไม่ได้เจาะจงแค่ประเทศที่มีการปกครองแบบระบอบเผด็จการอีกต่อไป นอกจากนี้ประเภทของภัยคุกคามยังมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจทำให้การแทรกซึมเข้าไปยังประเทศปลายทางมีความเบาบางและง่ายดายมากยิ่งขึ้น

การที่ประเทศจีนดำเนินนโยบายที่เน้นไปในรูปแบบของการให้ความช่วยเหลือ การสร้างความร่วมมือต่าง ๆ ทำให้จีนได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ และเริ่มมีบทบาทและอิทธิพลมากยิ่งขึ้นจนสามารถก้าวขึ้นมาเป็นหนึ่งในผู้ทรงอิทธิพลของโลกในระยะเวลาเพียงไม่กี่ปี ทำให้คนส่วนใหญ่มองเห็นและเข้าใจว่าอำนาจอ่อนของจีนนั้นโดดเด่นและมีประสิทธิภาพอย่างมาก จากการศึกษาข้อมูลจาก The Soft Power 30: A Global Ranking of Soft Power 2019 เป็นรายงานที่จัดทำโดย สถาบัน USC Center on Public Diplomacy โดย Mcclory ในปี ค.ศ. 2019 ซึ่งเป็นรายงานที่จัดอันดับความสามารถและประสิทธิภาพในการประยุกต์ใช้ทั่วโลกทางด้านอำนาจอ่อนที่เน้นเรื่องของอิทธิพลทางวัฒนธรรมหรือความคิดในการโน้มน้าวให้อีกฝ่ายกระทำการตามที่ต้องการโดยปราศจากการบีบบังคับหรือกดดันใด ๆ ได้ แสดงให้เห็นว่าตลอดระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่มีการจัดอันดับนั้น ประเทศจีนไม่เคยติดอยู่ใน 20 อันดับแรก (รูปที่ 2) หากมองจากตัวนโยบายที่จีนให้ความสำคัญและสิ่งที่จีนพยายามดำเนินการอยู่นั้นอาจทำให้คนส่วนใหญ่มองว่าเพียงพอที่จะทำให้จีนถูกจัดให้อยู่ในอันดับที่สูงมากขึ้น แต่เพราะเหตุใดผลที่ออกมากลับชี้ให้เห็นว่าจีนแทบจะไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือวิวัฒนาการด้านการใช้อำนาจอ่อนใด ๆ แม้ว่าประเทศจีนจะพยายามดำเนินการด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มภาพลักษณ์ที่ดีและมีไม่ตรีจิตบนเวทีโลกผ่านการใช้อำนาจอ่อนแล้วก็ตาม (รูปที่ 3)

อุปสรรคที่ทำให้ประเทศจีนไม่มีวิวัฒนาการด้านการใช้อำนาจอ่อนนั้นอาจจะไม่ได้เกิดจากตัวของนโยบาย แต่อาจเกิดจากการเปลี่ยนผ่านของนโยบายที่ภายหลังเริ่มมีการแทรกซึมเข้าไปในประเทศต่าง ๆ ผ่านหลากหลายวิธี โดยมีการบีบบังคับ ช่มชู้ มีการสร้างข้อตกลงหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เพิ่มมากขึ้น เช่น

การสร้างความร่วมมือด้านการค้าและการลงทุนระหว่างจีนกับนานาประเทศภายใต้นโยบายข้อริเริ่ม “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” ซึ่งจะเห็นได้ชัดในประเทศขนาดเล็กและกำลังพัฒนา เช่น แอฟริกาที่ต้องการเงินทุนในการพัฒนาประเทศ ซึ่งผลประโยชน์ที่จีนจะได้รับคือฐานเสียงของจีนในเวทีการเมืองและองค์กรระหว่างประเทศที่มากขึ้น และมูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติมหาศาลที่มีอยู่ในแอฟริกาและยังไม่ได้รับการพัฒนา ซึ่งถือว่าเป็นทรัพย์สินมบัติอันล้ำค่าที่จีนจะสามารถกอบโกยได้โดยไม่มีสิ้นสุด (Johns Hopkins University SAIS China-Africa Research Initiative, 2021) การขยายอิทธิพลผ่านสถาบันขงจื้อและการใช้สื่อในการบิดเบือน “สิ่งที่ไม่ดี” ของจีนแต่นำเสนอ “สิ่งที่ดี” เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของจีนเท่านั้น ประกอบกับการแสดงออกและการกระทำที่มีต่อปัญหาระหว่างประเทศในบางครั้งที่ไม่อาจจะไม่อาจทำให้หลาย ๆ ประเทศหมดซึ่งความสงสัยหรือลดความหวาดระแวงต่อการดำเนินนโยบายของจีนหรือสลดภาพลักษณ์ที่เป็นภัยคุกคามของจีนทิ้งไปได้ ยังเป็นการทำให้นานาประเทศเคลือบแคลงสงสัยในตัวนโยบายหรือยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ของจีน รวมถึงการทำความร่วมมือกับจีนนั้นมีความปลอดภัยหรือไม่อย่างไร และแท้ที่จริงแล้วจีนต้องการอะไรหรือมองว่าจีนเป็นภัยคุกคามอย่างแท้จริง

ผลกระทบต่อจีนและประเทศที่มีความร่วมมือกับจีน กรณีการค้าและการลงทุนในแอฟริกา

จีนและแอฟริกามีความสัมพันธ์และมีการให้ความช่วยเหลือกันทางด้านเศรษฐกิจมาเป็นระยะเวลานาน ซึ่งในปัจจุบันความสำคัญของแอฟริกาที่มีต่อจีนนั้นเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากศักยภาพในการผลิตน้ำมันของแอฟริกา สามารถเป็นแหล่งพลังงานของจีนในอนาคตได้ ส่งผลให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศมีความแน่นแฟ้นกว่าในอดีตอย่างมาก (Rueangrattanakorn, 2016) สังเกตได้จากจำนวนตัวเลขการลงทุนในแอฟริกาที่เพิ่มสูงขึ้นตามลำดับของจีน นอกจากการลงทุนด้านพลังงานจำนวนมหาศาลแล้ว ภายใต้นโยบายข้อริเริ่ม “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2013 เป็นต้นมา จีนยังให้ความช่วยเหลือในเรื่องการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานทั่วทั้งแอฟริกาและนำแอฟริกาเข้ามาร่วมมือในเส้นทางการค้าของจีน ในปี ค.ศ. 2021 จีนมีการลงทุนโดยตรงในแอฟริกา

มากถึง 44.39021 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (Johns Hopkins University SAIS China-Africa Research Initiative, 2021) โดยมีประเทศเคนยาเป็นประตูเชื่อมเส้นทางจากจีนผ่านเข้าไปยังประเทศอื่น ๆ ในแอฟริกาทั้งทางบกและทางทะเล การลงทุนจำนวนมหาศาลของจีนในแอฟริกาเป็นการลงทุนที่ได้ประโยชน์ร่วมกัน และภายใต้ผลประโยชน์ดังกล่าวยังมีเงื่อนไขต่าง ๆ มากมาย อาทิ การตั้งเงื่อนไขบังคับให้จ้างบริษัทผู้รับเหมาหรือวิศวกรชาวจีน ใช้อัตราส่วนประกอบต่าง ๆ ที่นำเข้าจากจีน จำเป็นต้องมีกรกั๊ยืมเงินเพื่อลงทุนก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานทั่วทั้งแอฟริกา เป็นต้น โดยผู้ก่อตั้ง MORE Architecture และผู้ดูแลการก่อสร้างในจีนและแอฟริกา Daan Roggeveen กล่าวว่า “ตอนนี้คุณสามารถบอกได้เลยว่าโครงการขนาดใหญ่ในแอฟริกา ไม่ว่าจะเป็นตึกที่มีความสูงมากกว่า 3 ชั้น หรือถนนที่ยาวมากกว่า 3 กิโลเมตร ส่วนมากจะถูกสร้างโดยวิศวกรชาวจีนทั้งนั้น” (Thaninphongphak, 2020) แม้ว่าผลประโยชน์ส่วนใหญ่จะตกอยู่ที่ฝ่ายจีนเอง แต่ขณะเดียวกันจีนอาจต้องเผชิญความเสี่ยงจากความขัดแย้งในอนาคตและโอกาสในคืนทุนอีกด้วย

ในเวลาต่อมา หลาย ๆ ประเทศในทวีปแอฟริกาได้เผชิญกับภาระหนี้สินเพิ่มสูงขึ้นและไม่สามารถชำระได้ทันเวลา แซมเบียเป็นประเทศแรกในทวีปแอฟริกาที่ผิดนัดชำระหนี้ ในช่วงที่มีการระบาดใหญ่ของ COVID-19 และกลายเป็นประเด็นที่ถูกพาดหัวข่าวในเดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ. 2020 โดย China-Africa Research Initiative (CARI) ได้ออกมาเผยแพร่ถึงปัญหาหนี้สินของแซมเบียและได้ชี้ให้เห็นถึงหนี้สาธารณะของแซมเบียทั้งหมดอยู่ที่ประมาณ 6.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ไม่รวมหนี้ภายในประเทศที่ยังไม่ได้ชำระให้กับผู้รับเหมาชาวจีน (Johns Hopkins University SAIS China-Africa Research Initiative, 2021) ส่งผลให้เกิดความสงสัยและเสียงวิพากษ์วิจารณ์ถึงการกระทำของจีนว่า การกระทำ

ดังกล่าวอาจเป็นการสร้างกับดักหนี้หรือเป็นการล่าอาณานิคมแบบใหม่ของจีนโดยใช้ “กับดักหนี้”⁸ (การทูตกับดักหนี้) แม้ว่าจีนได้มีการออกมาปฏิเสธคำวิจารณ์ดังกล่าว แต่ทว่าการออกมาประท้วง ต่อต้านและแสดงความไม่พอใจต่อท่าทีที่จีนมีต่อประเทศลูกหนี้นั้นนั้นอาจเป็นการตอกย้ำว่าคำวิจารณ์เหล่านั้นเป็นความจริงและแอฟริกาอาจจะติดกับดักหนี้ของจีนตั้งแต่เริ่มแล้ว

ผลกระทบต่อจีนและประเทศที่มีความร่วมมือกับจีนด้านการขยายอิทธิพลทางภาษาและวัฒนธรรมโดยใช้สถาบันขงจื้อเป็นเครื่องมือ

สถาบันขงจื้อเป็นสถาบันสอนภาษาและเผยแพร่วัฒนธรรมจีน มีหน้าที่ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมจีนในต่างประเทศ โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาสถาบันขงจื้อมีการเติบโตที่รวดเร็วและได้รับการตอบรับที่ดีจากหลาย ๆ ประเทศ ในปัจจุบันมีสถาบันขงจื้อมากกว่า 530 แห่ง และห้องเรียนขงจื้อกว่า 1,100 แห่งใน 149 ประเทศ (IPD Forum, 2019, 11 November) ส่งผลให้สถาบันขงจื้อเป็นที่รู้จักไปทั่วทุกมุมโลกและกลายเป็นหนึ่งในเครื่องมือส่งออกอำนาจอ่อนที่สำคัญของจีน ปัจจุบันภาษาจีนกลายเป็นภาษาที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ผู้ที่สนใจขงจื้อไปเรียนต่อมหาวิทยาลัยที่จีนผ่านสถาบันขงจื้อก็มีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นอีกด้วย การให้ทุนแก่นักเรียนต่างชาติในช่วงแรกอาจไม่ได้มีเงื่อนไขข้อบังคับใด ๆ มากนัก แต่ทว่าภายหลังเริ่มมีเงื่อนไขข้อบังคับที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น เช่น ผู้ที่ได้รับทุนต้องสอบ HSK และ HSKK ให้ผ่านตามเกณฑ์และรักษาเกรดเฉลี่ย เพื่อรักษาสีทธิในการได้รับการยกเว้นค่าเทอม ค่าหอพัก และได้รับเงินสำหรับใช้จ่ายรายเดือนตามที่กำหนด เป็นต้น สถาบันขงจื้อแม้จะได้รับการตอบรับที่ดีจากหลาย ๆ ประเทศ แต่ก็ยังคงถูกนักวิชาการในหลาย ๆ ประเทศตั้งข้อสงสัยและวิพากษ์วิจารณ์มาจนถึงปัจจุบัน โดย Sahlin (2015) ได้เขียนวิจารณ์ในหนังสือเรื่อง Confucius Institute: Academic

⁸ การปล่อยสินเชื่อกันระหว่างประเทศโดยไม่ได้คำนึงถึงความสามารถในการชำระหนี้ของประเทศลูกหนี้ เพราะประเทศเจ้าหนี้หวังสร้างอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจและการเมืองในวันที่ประเทศลูกหนี้ไม่สามารถชำระคืนได้ตามสัญญา ทั้งนี้เป็นข้อวิพากษ์วิจารณ์และการนำมาโจมตีจีนของกลุ่มประเทศตะวันตกโดยเฉพาะสมาชิก NATO ที่มองว่าการช่วยเหลือในเรื่องของการลงทุนในประเทศขนาดเล็กและกำลังพัฒนาทั้งหลายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

และแอฟริกา เป็นการสร้างหนี้ให้แก่ประเทศจำนวนมหาศาลและมีข้อกำหนดในการแลกเปลี่ยนที่ไม่เป็นธรรมเช่น การได้รับสิทธิในพื้นที่ประเทศนั้น ๆ มากกว่า 99 ปี หรือการได้รับสิทธิในงานสัมปทานทรัพยากรสำคัญ เช่น น้ำมันในประเทศนั้น เมื่อประเทศเหล่านี้ไม่มีเงินมาคืนให้กับจีนประเทศนั้นก็จะต้องเป็นลูกหนี้ของจีนภายใต้เงื่อนไขของการถูกรบงำทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง

Malware ไว้ว่า “สถาบันขงจื้อเปรียบเสมือนมัลแวร์ที่จีนใช้ในการแผ่ขยายอิทธิพลของจีน โดยการเข้าไปก่อตั้งสถาบันขงจื้อในมหาวิทยาลัยทั้งที่มีชื่อเสียงและไม่มีชื่อเสียงทั่วโลกจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยนั้น ๆ พร้อมกับการสนับสนุนเงิน อาสาสมัคร และอื่น ๆ ให้ด้วย” ประกอบกับในปี ค.ศ. 2019 รายงานของ Human Right Watch ได้ระบุว่า “สถาบันขงจื้อเป็นแขนงของรัฐบาลจีนที่มีการปิดกั้นเรื่องราวและมุมมองบางอย่างด้วยเหตุผลทางการเมือง และนโยบายจ้างพนักงานโดยดูจากความคิดความเชื่อทางการเมือง” (Manassurakul, 2020) ทั้งนี้ IPD Forum ยังได้นำเสนอบทความ “การเผยแพร่แนวคิด ด้วยโฆษณาชวนเชื่อ” กล่าวว่า “การแผ่อิทธิพลอำนาจเผด็จการของจีนไม่ได้เกี่ยวข้องกับการดึงดูดหรือแม้แต่การโน้มน้าว แต่กลับมุ่งเน้นสิ่งที่ทำให้ไขว้เขวและการครอบงำแทน” ส่งผลให้ในช่วงระยะเวลา 2-3 ปีที่ผ่านมา มีการประกาศไม่ต่อสัญญาและเตรียมปิดสถาบันขงจื้อ หรือห้องเรียนขงจื้อในหลาย ๆ ประเทศ โดยสมาคมนักวิชาการแห่งชาติสหรัฐฯ และองค์กรอุดมศึกษาอื่น ๆ เช่น สมาคมอาจารย์มหาวิทยาลัยอเมริกันในสหรัฐฯ และสมาคมอาจารย์มหาวิทยาลัยแคนาดาในแคนาดา ให้การสนับสนุนการถอดถอนสถาบันขงจื้อทั่วประเทศ เช่น มหาวิทยาลัยเพนซิลเวเนียสเตท มหาวิทยาลัยชิคาโก ไอโอวา มิชิแกนที่แอนอาร์เบอร์ มินนิโซตา ที่ทวินซีตี้ รวมทั้งนอร์ท เซาท์ และเวสต์ฟลอริดา เป็นต้น ได้สั่งปิดสถาบันขงจื้อในวิทยาเขตของตน (IPD Forum, 2019, 22 April) นอกจากนี้ Michael Richard Pompeo อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ กล่าวว่า “สถาบันขงจื้อเป็นสถาบันที่รัฐบาลจีนสนับสนุนเพื่อการจัดหาสายลับและหาแนวร่วมตามมหาวิทยาลัย” (Post Today, 2020, 2 September) เช่นเดียวกับประเทศเบลเยียมที่พบพิรุณและเชื่อว่าสถาบันขงจื้อนั้นอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสอดแนมด้านข่าวกรองของจีน โดยหน่วยราชการลับของเบลเยียมได้กล่าวอ้างว่า Song Xingning อดีตนายกรัฐมนตรีของสถาบันขงจื้อแห่งมหาวิทยาลัยอิสระแห่งบรัสเซลส์ หรือ Vrije Universiteit Brussel (VUB) มีพฤติกรรมสนับสนุนข่าวกรองและทำงานร่วมมือกับหน่วยสืบราชการลับของจีน (Post Today, 2019, 24 December)

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าสถาบันขงจื้อเป็นหนึ่งในเครื่องมือการขยายอิทธิพลในต่างแดนที่สำคัญที่สุดของจีน และเป็น “ภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศ โดยทำหน้าที่เป็นช่องทางในการรวบรวมข้อมูลข่าวกรองและวาระทางการเมืองให้กับจีน” (IPD Forum, 2019, 22 April) การกระจายตัวไปทั่วโลกของสถาบันทำให้ประเทศอื่น ๆ มีความรู้และความเข้าใจในภาษาและวัฒนธรรมจีนมากยิ่งขึ้น ซึ่งความรู้ความเข้าใจในภาษาและวัฒนธรรมถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการปรับเปลี่ยนความคิดและทัศนคติของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเช่นกัน นอกจากนี้จะทำให้จีนสามารถขยายอิทธิพลในต่างแดนได้อย่างรวดเร็วแล้ว ยังสามารถช่วยปรับภาพลักษณ์ของจีนให้ดีขึ้นได้อีกด้วย ทว่าเรื่องราวบนโลกนี้มีสองด้านเสมอ แม้ว่าสถาบันขงจื้อจะเป็นเครื่องมือในการส่งออกนโยบายอำนาจอ่อนที่ดี แต่ในทางกลับกันก็นำมาซึ่งปัญหาและความกังวลให้กับจีนและประเทศอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน ส่งผลให้ไม่ว่าภาพลักษณ์ที่ดีของจีนจะเพิ่มมากขึ้นเท่าใดก็ไม่อาจลดหรือคลายความกังวลและความสงสัยที่มีต่อทั้งสถาบันและจีนได้ หากจีนยังไม่สามารถบรรเทาหรือแก้ไขปัญหานี้ได้ ก็อาจส่งผลให้ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจของต่างประเทศที่มีต่อจีนลดน้อยลงไปจากเดิม ซึ่งการจะกอบกู้ความไว้วางใจให้กลับมาอยู่ในระดับเดิมหรือเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิมนั้นก็เหมือนจะไม่ใช่ว่าเรื่องง่าย และสุดท้ายจะสำเร็จหรือไม่ก็เป็นเรื่องที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเงินเองก็มิอาจคาดเดาได้

ผลกระทบต่อจีนและประเทศประเทศที่มีความร่วมมือกับจีน ด้านการครอบงำและใช้สื่อในการนำเสนอภาพลักษณ์ที่ดี

เนื่องจากปัจจุบันเป็นสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์ การแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารรวดเร็ว ไร้พรมแดน และส่งผลกระทบต่อทุกคนและทุกด้านในโลก รวมไปถึงภาพลักษณ์ของประเทศต่าง ๆ ในสายตานานาชาติ “สื่อ” จึงมีบทบาทสำคัญต่อสังคมและประเทศเป็นอย่างมาก และการเพิ่มขึ้นของบทบาทบนเวทีโลกทำให้ผู้นำจีนต้องระมัดระวังและตระหนักถึงความสำคัญของภาพลักษณ์ประเทศมากขึ้น เพราะภาพลักษณ์ประเทศในสายตาประชาคมโลกอาจเป็นตัวชี้หรือแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นของนานาชาติที่มีต่อประเทศและผู้นำของ

ประเทศใดประเทศหนึ่ง ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจีนได้พยายามอย่างหนักในการปรับภาพลักษณ์ประเทศในสายตาประชาคมโลกให้ดีขึ้น โดยการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในด้านที่ดี ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตและอื่น ๆ อีกที่อาจช่วยให้นานาชาติเข้าใจและมองจีนในมุมที่ดีมากยิ่งขึ้น ในปัจจุบันภาพลักษณ์ของจีนจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นมาก แต่ทว่าจากการสำรวจประเด็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์และคะแนนความเชื่อมั่นต่อผู้นำในเวทีโลกโดย Pew Research Center องค์การสำรวจทัศนคติและเทรนด์ต่าง ๆ ระดับโลก ผลสำรวจที่ออกมากลับชี้ให้เห็นว่าประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ผู้นำของประเทศจีนได้รับคะแนนความเชื่อมั่นเพียงแค่ 19% เท่านั้น (Manochanphen, 2020)

การควบคุมเนื้อหาการนำเสนอข่าวประเด็นการเมืองและสังคมที่อ่อนไหวอาจเป็นหนึ่งในสาเหตุที่ทำให้ภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นที่มีต่อจีน นอกจากจะพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นได้ยากแล้ว กลับเป็นที่วิจารณ์และเพิ่มความสงสัยให้แก่ผู้รับสารว่าข้อมูลที่ได้รับมานั้นเป็นข้อมูลที่จริงเท็จมากเพียงใดอีกด้วย แต่ไม่ว่ารัฐบาลจะพยายามควบคุมมากแค่ไหนก็เหมือนจะไม่เป็นผล เนื่องจากสื่อออนไลน์ได้กลายเป็นแหล่งข่าวยอดนิยมของประชาชน การแพร่กระจายที่รวดเร็วและไร้พรมแดนทำให้ประชาชนได้รับการนำเสนอข่าวที่แตกต่างไปจากสื่อของรัฐและได้รับข้อมูลที่สะท้อนความเป็นจริงมากกว่า ทางรัฐบาลจีนจึงพยายามออกกฎหมายเพื่อควบคุมสื่อออนไลน์มาอย่างต่อเนื่อง ภายหลังองค์กรนักข่าวไร้พรมแดน หรือ World Press Freedom Index (RSF) ได้กล่าวว่า รัฐบาลจีนกำลังส่งออกการควบคุมเนื้อหาข้อมูลสื่อไปยังประเทศอื่น ซึ่งการกระทำดังกล่าวนอกจากจะเป็นภัยคุกคามต่อสื่อแล้วยังเป็นภัยต่อระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย (MGR Online, 2019) ไม่ว่าจะเป็นการเข้าไปลงทุนในสำนักข่าวต่างชาติ ซื้อพื้นที่โฆษณาสื่อในมุมของรัฐหรือการกระทำอื่น ๆ ตามรายงานข่าวต่าง ๆ ในประเทศ ออสเตรเลียถือเป็นหนึ่งในตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นถึงความพยายามที่จะเข้ามาควบคุม รวมไปถึงการบิดเบือนข้อมูลเพื่อขจัดอุปสรรคในการนำเสนอระบอบการปกครองของตนและลดความคิดหรือการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ของประเทศปลายทางที่มีต่อจีน

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการเข้าควบคุมหรือการบิดเบือนข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอผ่านสื่ออาจจะดูเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับจีนในการป้องกันการเผยแพร่ภาพที่ผิดวัตถุประสงค์ตลอดจนเนื้อหาที่รุนแรง และปกป้องระบบสังคมนิยมพรรคคอมมิวนิสต์ไปพร้อมกับการนำเสนอภาพลักษณ์ที่ดีเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับนานาชาติประเทศ แต่สำหรับประเทศปลายทางแล้วการกระทำดังกล่าวของจีนอาจเป็นสิ่งที่ทำให้นานาชาติตระหนักถึงสิ่งที่แฝงมากับการโฆษณาและมองว่าจีนเป็นภัยคุกคามมากขึ้น ซึ่งนอกจากจะส่งผลเสียต่อความน่าเชื่อถือของจีนแล้วอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกด้วย

สรุป

จากการศึกษาพบว่าจีนเน้นและให้ความสำคัญกับนโยบายการส่งออกอำนาจอ่อนมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน โดยตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาจีนได้พยายามใช้สถาบันขงจื้อ การมอบเงินเพื่อให้ความช่วยเหลือ และใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการส่งออกอำนาจอ่อน ซึ่งจีนคาดหวังว่าจะสามารถช่วยปรับและส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของจีนได้ นอกจากนี้ยังสามารถเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับนานาชาติที่มีต่อจีนได้เป็นอย่างดี แต่เนื่องด้วยการดำเนินการต่าง ๆ ของจีนยังคงเป็นที่สงสัยของนานาชาติ ส่งผลให้ไม่ว่าจีนจะพยายามมากสักเท่าไรก็ยังไม่สามารถเพิ่มภาพลักษณ์ที่ดีได้อย่างสมบูรณ์แบบได้ ประกอบกับการที่ภายหลังจีนเริ่มมีการขยายอิทธิพลผ่านความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนที่ค่อนข้างจะรวดเร็วและกว้างขวาง รวมถึงมีการข่มขู่ ตั้งเงื่อนไขข้อบังคับที่เพิ่มขึ้น รวมไปถึงการพยายามที่จะแทรกซึมสื่อเพื่อควบคุมและบิดเบือนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อในต่างประเทศมากขึ้น ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ เห็นและตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของนโยบายจากอำนาจอ่อนที่เน้นความร่วมมือและชักจูงไปสู่อำนาจแหลมคมที่เน้นความร่วมมือและครอบงำทางเศรษฐกิจ ในเชิงของการแลกเปลี่ยนด้วยเงื่อนไขหรือบีบบังคับ ซึ่งการเปลี่ยนผ่านของนโยบายในครั้งนี้ส่งผลกระทบต่อตัวเงินและประเทศปลายทาง แม้ว่าการส่งออกดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อในด้านดีต่อจีนในหลาย ๆ ด้านที่ทำให้จีนมีอิทธิพลในเวทีโลกมากขึ้น แต่ทว่าหากมองโดยภาพรวมแล้วผลกระทบในด้าน

ที่ไม่ดีนั้นกลับมากกว่า นั่นคือ นอกจากการเปลี่ยนผ่านนโยบายดังกล่าวจะไม่สามารถเพิ่มภาพลักษณ์ที่ดีมากขึ้นในสายตานานาประเทศได้แล้ว ยังไม่สามารถเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับนานาประเทศได้ แต่ในทางกลับกันยิ่งทำให้นานาประเทศเกิดความหวาดระแวง ต่อต้านและมองว่าจีนเป็นภัยคุกคามมากขึ้น

ทั้งนี้ข้อสรุปของงานวิจัยเป็นไปตามสมมุติฐานที่ได้ตั้งไว้ทั้ง 2 ข้อ คือ ข้อที่ 1 การเปลี่ยนผ่านนโยบายอำนาจอ่อนไปสู่อำนาจแหลมคมของจีนทำให้ความเชื่อมั่นที่นานาประเทศ (ประเทศตะวันตกและประเทศที่พัฒนาแล้ว) มีต่อจีนนั้นลดลง ความร่วมมือระหว่างจีนกับนานาประเทศลดลง และมีการต่อต้านจีนรอบด้านมากขึ้น และข้อที่ 2 การเปลี่ยนผ่านนโยบายอำนาจอ่อนไปสู่อำนาจแหลมคมของจีนนั้น ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความเชื่อมั่นของนานาประเทศที่มีต่อจีน แต่นานาประเทศ (บางประเทศ ประเทศขนาดเล็ก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแอฟริกา) เลือกที่จะเพิกเฉยต่อประเด็นดังกล่าว ไม่คิดว่าการเปลี่ยนผ่านนโยบายอำนาจอ่อนไปสู่อำนาจแหลมคมเป็นภัยคุกคามร้ายแรงและยังคงร่วมมือกับจีนต่อไป โดยมุ่งเน้นผลประโยชน์แห่งชาติและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นสำคัญ

References

Hanouna, S., Neu, O., Pardo, S., Tsur, O., & Zahavi, H. (2019) Sharp power in social media: Patterns from datasets across, *Australian and New Zealand Journal of European Studie*, vol. 11, no. 3, pp. 97-113.

IPD Forum. (2019, 22 April) *The rise of sharp power (การเพิ่มขึ้นของอำนาจที่แหลมคม)*, Available: <https://ipdefenseforum.com/th/2019/04/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B9%88%E0%B8%A1%E0%B8%82%E0%B8%B6%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87-%E0%B8%AD%E0%B8%B3%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%88%E0%B8%97%E0%B8%B5/> [16 Feburay 2020] (in Thai)

IPD Forum. (2019, 11 November) *Conceptualization with ropaganda (การเผยแพร่แนวคิด ด้วยโฆษณาชวนเชื่อ)*, Available: <https://ipdefenseforum.com/th/2019/11/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%9C%E0%B8%A2%E0%B9%81%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B9%88%E0%B9%81%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%84%E0%B8%B4%E0%B8%94-%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%A7%E0%B8%A2%E0%B9%82%E0%B8%86/> [1 May 2020] (in Thai)

Johns Hopkins University SAIS China-Africa Research Initiative. (2021) *Chinese investment in Africa*, Available: <http://www.sais-cari.org/chinese-investment-in-africa> [7 October 2021]

Ludwig, C. W. (2017, November 16) *The meaning of sharp power: How authoritarian states project influence*, Available: <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2017-11-16/meaning-sharp-power> [12 November 2020]

Lukes, S. (1974) *Power: A radical view*, London: Macmillan.

Mcclory, J. (2019) *The soft power 30: A global ranking of soft power 2019*, Portland: USC Center on Public Diplomacy.

Mead, W. R. (2009, October 29) *America's sticky power*, Available: <https://foreignpolicy.com/2009/10/29/americas-sticky-power/> [25 December 2020]

MGR Online. (2019, March 25) *Reporters without borders warns China is using "New World Media Order" suppresses criticism (องค์กรนักข่าวไร้พรมแดนเตือนจีนกำลังใช้ "ระเบียบสื่อโลกใหม่" ยับยั้งเสียงวิจารณ์)*, Available: <https://mgronline.com/around/detail/9620000029793> [24 January 2020] (in Thai)

Nye, J. S. (2004) *Soft power: The means to success in world politics*, New York: Public Affairs.

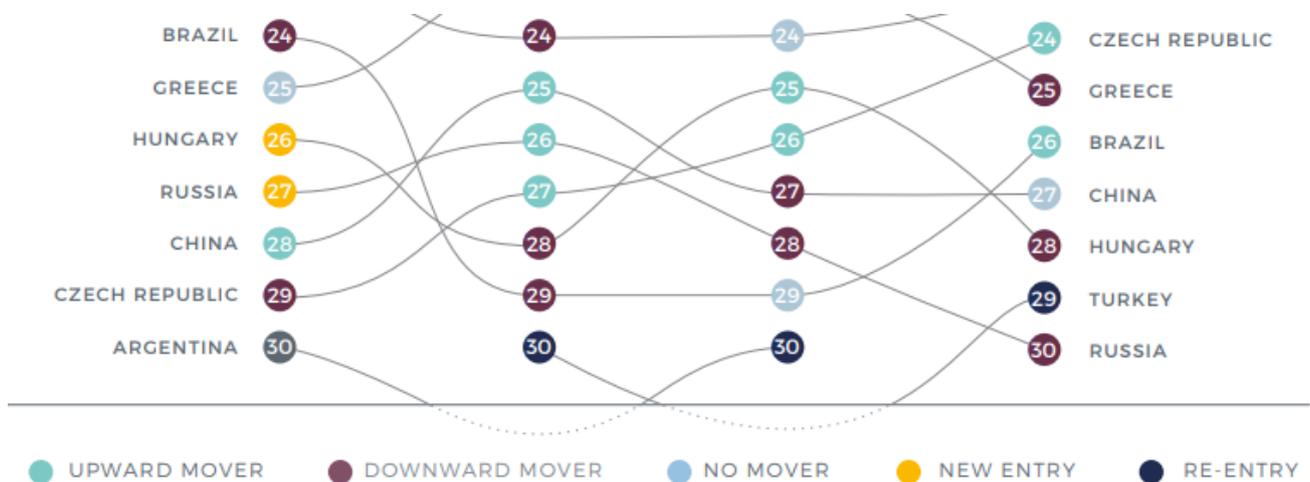
Olewe, D. (2021, May 3) *Why African States support China against the West on Uighurs issue (ทำไมชาติในแอฟริกาสนับสนุนจีนด้านชาติตะวันตกเรื่องชาวอุยกูร์)*, Available: <https://www.bbc.com/thai/international-56963682> [24 April 2021] (in Thai)

- Parichat, C. (2019, November 28) *The power of friendship! China overtakes the US, Establish an embassy and consulate the most in the world (พลังแห่งมิตรภาพ! จีนแซงหน้าสหรัฐฯ ตั้งสถานทูต-กงสุล เยอะที่สุดในโลก)*, Available: <https://brandinside.asia/diplomacy-network-of-china-surpass-america/> [16 February 2020] (in Thai)
- Sahlins, M. (2015) *Confucius institute: Academic malware*, Chicago, IL: Prickly Paradigm Press.
- Shao, J. (2019) Exploring China's "Sharp Power": Conceptual deficiencies and alternatives, *Transcommunication, Tokyo*, vol. 6, no. 2, pp. 129-148.
- Singh, M. (2018) From smart power to sharp power: How China promotes her national interests, *Journal of Defence Studies*, vol. 12, no. 3, pp. 5-25.
- Walker, C. (2018) "What is 'sharp power'?", *Journal of Democracy*, vol. 29, no. 3, pp. 9-23.
- Young, R. A. (1978) Reviewed work: Power: A radical view by Steven Lukes, *Canadian Journal of Political Science*, vol. 11, no. 3, pp. 639-649.
- Post Today. (2019, December 24) *Belgium closes Confucius Institute China is believed to be used as a base for spying (เบลเยียมปิดสถาบันขงจื้อ เชื้อจีนใช้เป็นฐานสไปดแนม)*, Available: https://www.posttoday.com/world/609185?utm_source=posttoday.com&utm_medium=article_relate_inread&utm_campaign=new%20article [11 September 2020] (in Thai)
- Post Today. (2020, 2 September) *Pompeo plans to close Chinese Confucius Institutions across the US (พอมเปโอเล็งปิดสถาบันขงจื้อของจีนทั่วโลก)*, Available: <https://www.posttoday.com/world/632099> [8 November 2020] (in Thai)
- Kantalak. (2012) Soft power based on the concept of Joseph Nye (Soft power ตามแนวความคิดของ Joseph Nye), *Naval Strategic Studies Journal*, vol. 84, pp. 34-38.
- Kruarattikan, S. (2008, 11 December) *The concept of soft power and public diplomacy (แนวคิดเรื่อง soft power และการทูตสาธารณะ (public diplomacy))*, Available: <http://kositthiphon.blogspot.com/2008/12/soft-power-public-diplomacy.html> [7 October 2021] (in Thai)
- Thaninphongphak, C. (2020, 9 December) *Why 'China' chooses to invest in 'Africa'? (ทำไม 'จีน' จึงเลือกลงทุนใน 'แอฟริกา')*, Available: <https://forbesthailand.com/world/global-world/%E0%B8%97%E0%B8%B3%E0%B9%84%E0%B8%A1-%E0%B8%88%E0%B8%B5%E0%B8%99-%E0%B8%88%E0%B8%B6%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%A5%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%A5%E0%B8%87%E0%B8%97%E0%B8%B8%E0%B8%99%E0%B9%83.html> [17 January 2021] (in Thai)
- Tekasuk, P. (2018) *From soft power to sharp power: When China's diplomatic strategy mutates (จาก soft power ถึง sharp power: เมื่อยุทธศาสตร์การทูตของจีนกลายเป็นขงจื้อ)*, Available: <https://waymagazine.org/soft-power-sharp-power/> [20 December 2020] (in Thai)
- Manassurakul, S. (2020) *Confucius Institute quiet influence China? ('สถาบันขงจื้อ' ซุ่มเจียบแผ่อิทธิพลจีน?)*, Available: <https://themomentum.co/confucius-institutes/> [25 December 2020] (in Thai)
- Manochanphen, P. (2020, September 16) *The image and confidence scores of the country's leaders on the world stage (ภาพลักษณ์และคะแนนความเชื่อมั่นต่อผู้นำประเทศในเวทีโลก)*, Available: <https://thestandard.co/political-leaders-pew-research-center/> [11 August 2020] (in Thai)
- Rueangrattanakorn, A. (2016) China-Africa relations: The case of China's arms-for-oil and sudan's oil-for-arms (ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับแอฟริกา: กรณีศึกษาการค้าอาวุธและน้ำมันระหว่างจีนกับซูดาน), *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University*, vol. 10, no. 22, pp. 111-127. (in Thai)
- Saengtien, P. (2015) China's maritime silk road strategy: Implications for ASEAN & Southeast Asia (ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีน: ความเกี่ยวข้องต่ออาเซียนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้), *The National Defence College of Thailand Journal*, vol. 57, no. 3, pp. 49-61. (in Thai)

25	Greece	45.73
26	Israel	44.51
27	Czech Republic	43.26
28	Turkey	42.55
29	Mexico	42.52
30	China	40.85

ที่มา https://portland-communications.com/pdf/The-Soft-Power_30.pdf

รูปที่ 2 ลำดับความสามารถและประสิทธิภาพการประยุกต์ใช้อำนาจอ่อนของประเทศจีนในปี ค.ศ. 2015 (2015 China soft power application capabilities and performance rankings)

ที่มา <https://softpower30.com/wp-content/uploads/2019/10/The-Soft-Power-30-Report-2019-1.pdf>

รูปที่ 3 ลำดับความสามารถและประสิทธิภาพการประยุกต์ใช้อำนาจอ่อนของประเทศจีนตั้งแต่ปี ค.ศ. 2016-2019 (2016-2019 China soft power application capability and efficiency ranking)